

CIV-CARE-P001

Positionpaper

Indirecte-participatie en structurele stemvervanging.

Datum: 17 januari 2026

Versie: v1.00

Reeks: CIV-CARE P001 – Normatieve Position Papers

Status: Officieel kaderdocument

Voorwoord (uniform CIV-CARE)

Deze position paper maakt deel uit van de **CIV-CARE P001-reeks**: een samenhangend geheel van normatieve en juridisch-duidelijke documenten die structurele mechanismen binnen het sociaal domein analyseren en begrenzen.

De CIV-CARE P001-position papers:

- zijn **thema- en mechanismegericht**, niet casusgericht;
- dienen als **toetsingskader** voor individuele dossiers;
- zijn bedoeld voor gebruik door rechtbanken, toezichthouders, klachtencommissies en bestuursorganen;
- beogen herstel van rechtsstatelijke proportionaliteit, participatie en menselijke maat.

Deze documenten zijn complementair aan wet- en regelgeving en vervangen geen wettelijke toetsing, maar **verhelderen structurele risico's** die in individuele procedures zichtbaar worden.

1. Doel en positionering

Deze position paper beschrijft **indirecte participatie en structurele stemvervanging** als mechanisme binnen zorg-, jeugdbeschermings- en beschermingsketens.

Het document is ondergeschikt aan en aanvullend op de overkoepelende position paper *Structurele zorgafhankelijkheid, ketendynamiek en uitsluiting van het sociaal netwerk*.

Doel van deze paper is:

1. het juridisch en normatief duiden van participatie die plaatsvindt via interpretatie in plaats van directe betrokkenheid;
2. het onderscheiden van legitieme ondersteuning bij participatie en onrechtmatige vervanging van stem;

3. het formuleren van toetsingscriteria voor daadwerkelijke participatie, transparantie en hoor en wederhoor.

2. Kernbegrippen

2.1 Participatie

Onder **participatie** wordt verstaan:

het recht en de mogelijkheid van betrokkenen om rechtstreeks, tijdig en betekenisvol invloed uit te oefenen op besluitvorming die hen aangaat.

2.2 Indirecte participatie

Van **indirecte participatie** is sprake wanneer:

de inbreng van cliënt, ouder of kind niet rechtstreeks wordt gehoord, maar wordt samengevat, geïnterpreteerd of gefilterd door derden.

2.3 Structurele stemvervangende

Onder **structurele stemvervangende** wordt verstaan:

het patroon waarbij de oorspronkelijke stem van betrokkene duurzaam wordt vervangen door professionele duiding of institutionele interpretatie.

3. Juridische en normatieve uitgangspunten

Indirecte participatie raakt aan fundamentele participatierechten:

1. **Recht om gehoord te worden**

- Art. 12 IVRK
- Art. 809 Rv / art. 1:377g BW

2. **Participatieverplichtingen sociaal domein**

- Jeugdwet art. 4.1.1 en 4.1.2
- Wmo 2015 art. 2.1.3

3. **Zorgvuldigheidsbeginsel (Awb art. 3:2)**

Besluitvorming vereist directe en volledige kennisname van relevante perspectieven.

4. **Motiveringsplicht (Awb art. 3:46)**

Interpretaties moeten herleidbaar zijn tot oorspronkelijke inbreng.

5. **Eerbiediging van privéleven en persoonlijke autonomie (art. 8 EVRM)**

4. Indirecte participatie als structureel mechanisme

4.1 Kenmerkende patronen

Indirecte participatie manifesteert zich onder meer door:

- gesprekken over betrokkenen in plaats van met betrokkenen;
- verslaglegging waarin "de cliënt ervaart" of "het kind voelt" zonder directe weergave;
- samenvattingen zonder letterlijke citaten;
- afwezigheid van directe verslaglegging of audio-/videoverslagen.

4.2 Functionele werking

Structurele stemvervanging:

- verplaatst zeggenschap naar professionals;
- normaliseert interpretatie boven ervaring;
- beperkt corrigerende tegenspraak.

5. Relatie tot triangulatie, narratiefvorming en schijnmandaat

Indirecte participatie functioneert als **procedurele kern** van meerdere mechanismen:

- **Triangulatie:** de stem loopt via derden;
- **Narratiefvorming:** interpretatie wordt vastgelegd als feit;
- **Schijnmandaat:** informele duiding krijgt beslissende waarde.

6. Gevolgen

6.1 Voor betrokkenen

- Verlies van directe invloed;
- Verminderd vertrouwen;
- Escalatie naar juridisering.

6.2 Voor het systeem

- Besluitvorming op basis van interpretatie;
- Verminderde rechtsstatelijke controle;
- Zelfbevestigende dossiers.

7. Toetsingscriteria (volledig, juridisch aangescherpt)

Van **juridisch problematische indirecte participatie en structurele stemvervang** is sprake indien één of meer van de volgende **objectief vaststelbare omstandigheden** zich voordoen:

1. **Geen directe hoorpraktijk**
Betrokkenen zijn niet rechtstreeks gehoord terwijl dat wel mogelijk en aangewezen was.
2. **Gefilterde verslaglegging**
De oorspronkelijke inbreng is niet letterlijk of controleerbaar vastgelegd.
3. **Structurele interpretatievervanging**
Professionele duiding vervangt consequent de eigen woorden van betrokkene.
4. **Ontbreken van correctiemogelijkheid**
Betrokkenen kunnen verslagen of conclusies niet controleren of corrigeren.
5. **Besluitvorming primair op interpretatie**
Besluiten steunen hoofdzakelijk op samenvattingen of duidingen door derden.

Het ontbreken van deze waarborgen vormt een **zwaarwegende indicatie van strijd met IVRK art. 12, Jeugdwet, Wmo 2015 en Awb art. 3:2 en 3:46**.

8. Gebruik binnen CIV-CARE dossiers

Deze position paper geldt als **normatief sub-kader** en wordt:

- ingezet bij signalen van indirecte participatie;
- gebruikt in samenhang met andere P001-sub-papers;
- aangehaald als toetsingsgrondslag in klachten, bezwaar en beroep.

Voorbeeldformulering:

“Zoals uiteengezet in de CIV-CARE Position Paper inzake indirecte participatie en structurele stemvervang, welke hier als normatief referentiekader geldt.”

9. Juridische kwalificatie en slotbeschouwing (uniform CIV-CARE)

Indirecte participatie en structurele stemvervanging vormen **geen neutrale verslagleggingskeuze**, maar een ingrijpende beperking van participatierechten wanneer zij structureel worden toegepast.

Juridisch kwalificeert dit patroon als:

- **geen strafrechtelijke beschuldiging**;
- een vorm van **bestuursrechtelijk onzorgvuldig handelen**, wegens schending van participatie- en zorgvuldigheidsnormen;
- potentieel **civielrechtelijk relevant**, indien stemvervanging leidt tot onrechtmatige besluitvorming;
- en **mensenrechtelijk relevant**, waar autonomie en gehoord worden structureel worden uitgehouden (art. 8 EVRM, art. 12 IVRK).

Waar participatie wordt vervangen door interpretatie, verdwijnt zeggenschap.

Deze position paper markeert de grens waar vertegenwoordiging overgaat in structurele uitsluiting van de eigen stem en waar **rechtsstatelijke correctie noodzakelijk is**.

CIV-CARE P001 – Position Paper

opgesteld door:

Alexander Groenheide
Voorzitter | Stichting De kamer van Sociale Waarden
Menselijke waardigheid als fundament.

info@dekvsw.nl | www.dekvsw.nl

 06 53 44 50 54

 Laurastraat 87, 6471 JJ Eygelshoven

 KVK: 97098817 | RSIN: 867909274

W: DeKvSW.nl

CIV initiatieven:

CIV-CARE.nl | CIV-RAMP.nl | CIV-CAMP.nl | CIV-CALL.com

Burgerschapeducatie/ theater en filmeducatie: Ubuntukids.nl